

ČSDA

Data ze sociologických výzkumů politiky - jejich dostupnost pro sekundární analýzu

*Webinář Sociologické výzkumy zaměřené na politiku
1. června 2021, 15:00-17:00*

Yana Leontiyeva, Martin Vávra

Český sociálněvědní datový archiv

Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Sociologický ústav
Akademie věd ČR

O ČSDA

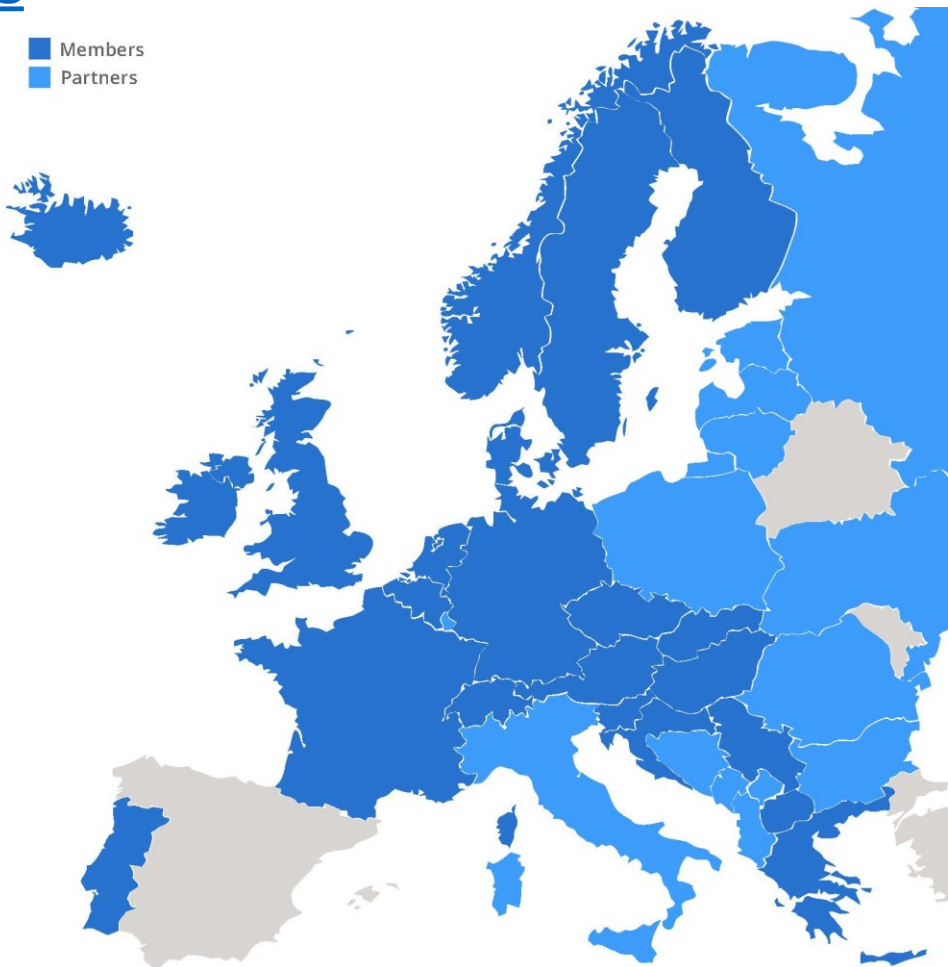
- **Český sociálněvědní datový archiv (ČSDA)** Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i. slouží jako národní centrum poskytující otevřený přístup k elektronickým souborům primárních dat z výzkumných projektů
- Prostředkem k tomu je získávání a archivace datových souborů ze sociálněvědních výzkumů a jejich online zpřístupnění pro sekundární analýzu
- V současné době máme v naší sbírce více než 900 datových souborů z výzkumů (většinou z oblasti sociologie), které zpřístupňujeme v našem [online katalogu](#)
- V některých případech jsme publikovali tabulky se souhrnnými údaji z výzkumů, kde primární údaje nebyly uchovány
- Máme bohužel zatím jen několik kvalitativních datových souborů (archiv Medard)

ČSDA jako „uzel“ evropské infrastruktury

Consortium of European Social Science Data Archives

- CESSDA byla založena v roce 1976 jako neformální platforma pro spolupráci evropských datových archivů
- Od roku 2017 získala právní formu evropského konsorcia výzkumné infrastruktury (ERIC), přičemž ČR byla jedním ze zakládajících členů tohoto konsorcia
- V současné době má CESSDA 22 členských zemí a neustále pracuje na svém rozšiřování

Aktivity CESSDA

- Cílem CESSDA je provozovat sociálněvědní datové archivy, propagovat výzkumné výsledky v oblasti společenských věd a podporovat sociálněvědní výzkum na mezinárodní úrovni. CESSDA klade důraz na celý proces vedoucí k archivaci a zpřístupňování dat.
- Významné počiny CESSDA z poslední doby:
 - ✓ [Data Management Expert Guide](#) - online výukový modul, praktický a přehledný zdroj informací o archivaci a správě výzkumných dat, cílí nejen na akademické i neakademické publikum ze sociálněvědní oblasti, kterému chce pomoci správně nakládat s výzkumnými daty a naučit je s nimi účelně pracovat .
 - ✓ Zprovoznění [datového katalogu](#) („one stop shop“), v němž je možné prohledávat datové kolekce členských archivů

Výzkum politiky v kvantitativní sociologii

Základní typem výzkumů o politice, o kterých budeme mluvit v této prezentaci, jsou výběrová kvantitativní dotazníková šetření. Stranou tedy do značné míry zůstanou výzkumy (a data z nich pocházející) kvalitativní, ale také výzkumy založené na „nových typech dat“ (např. data ze sociálních médií, administrativní data).

Obvyklá témata dotazníkových výzkumů o politice:

- Politické preference, orientace
- Politické jednání (účast ve volbách, aktivismus)
- Politické postoje a hodnoty (důvěra, efficacy)
- Politické znalosti

Problémy s měřením

- Politika je pro řadu lidí „citlivým tématem“
 - ✓ spirála mlčení (obava vyjadřovat menšinový názor)
 - ✓ bandwagon effect (tzv. „stádní efekt“ neboli tendence přistupovat na názory ostatních)
 - ✓ social desirability (vliv sociálních norem na odpovědi respondentů)
- Mohou se vyskytnout i problémy s pamětí – kognitivní zkreslení
- Vliv metody sběru dat – rozhovor s tazatelem/ samovyplnění; osobní/ telefonické/ on-line
- Problém se standardizací a se zněním otázek v mezinárodních výzkumech
 - ✓ často nutná znalost kontextu
 - ✓ například dimenze levice-pravice může mít jiné významy v různých zemích (ISSP – kódování pomocí experta, nikoliv sebehodnocení)

Dotazníková data na téma politika

- V [datovém katalogu ČSDA](#) je dostupná řada datových souborů
- V datovém katalogu lze [snadno vyhledávat](#) (a to i ve znění otázek) a také [provádět on-line analýzu dat](#); [návod](#)y na práci s tímto katalogem jsou na webu ČSDA.
- Integrované mezinárodní datové soubory lze nalézt v případě ISSP a EVS v archivu německého institutu [GESIS](#), v případě ESS pak na [stránkách projektu](#)
- Mezi významné zdroje dat na téma politiky patří:
 - Česká data z mezinárodních šetření
 - [ISSP](#) (několik modulů bylo přímo zaměřeno na politicky relevantní témata)
 - [EVS](#) (obsahující v každé vlně otázky na politické chování a postoje)
 - [ESS](#) (kromě opakovaných otázek na politické postoje i preference je několik modulů zaměřených na různé dimenze politiky)
 - [České panelové šetření domácností](#)
 - [Comparative study of electoral systems](#)
 - [European election study](#)
 - [Výzkumy Centra pro výzkum veřejného mínění \(CVVM\)](#)

Data CVVM poskytující informace o tématu „politika“

- Centrum pro výzkum veřejného mínění zařazuje do svých výzkumů „politické otázky“ velmi často – standardní součástí každého z výzkumů z cyklu Naše společnost jsou otázky na politické preference a spokojenost s politikou, velmi často jsou zařazovány bloky otázek na důvěru v instituce i vůči konkrétním politikům.

Bloky otázek k tématu politika v roce 2020

- Postoje občanů k prezidentskému úřadu (leden)
- Názory české veřejnosti na fungování demokracie a nedemokratické alternativy politického systému (únor)
- Angažovanost občanů a jejich porozumění politice (únor)
- Morálka politiků očima veřejnosti (březen)
- Image politických stran (červenec)
- Krajské volby podzim 2020 během koronavirové krize (září)

Zdroje mezinárodních dat – multitematické výzkumné série I

- [International Social Survey Project \(ISSP\)](#) – rozsáhlý a dlouhodobý výzkumný program (od 1985, v roce 2020 43 zemí), ČR se účastnila v letech 1992-2019
 - stranické preference v každé vlně + modul Role vlády (1996, 2006, 2016), modul Občanství (2004, 2014), modul Národní identita (1995, 2003, 2013)
 - v [ČSDA](#) jsou české datové soubory, které často obsahují přidané otázky nad rámec mezinárodního modulu
 - přístup k mezinárodním datům zajišťuje [GESIS](#)

[European Social Survey \(ESS\)](#) – rozsáhlé evropské šetření dospělé populace, 9 vln od roku 2002, ČR se účastnila všech vln kromě ESS 3

- rozsáhlý [politický modul](#) v každé vlně (preference, postoje k politickému systému a důvěra v politiku, politický aktivismus, efficacy apod.).
- ESS 6 (2012) modul Understanding Democracy a další [související tematické moduly](#).
- přístup k datům zajišťuje [ESS](#)

Zdroje mezinárodních dat – multitematické výzkumné série II

[European Values Study \(EVS\)](#) – rozsáhlé mezinárodní šetření (47 evropských zemí); 5 vln: (1981, 1991, 1999, 2008, 2017), ČR v posledních 4 vlnách

- v každé vlně je rozsáhlý blok otázek zaměřený na politické postoje a hodnoty a také jednání (aktivismus)
- možnost srovnání s [World Values Survey \(WVS\)](#)
- v [ČSDA](#) jsou data z českého výzkumu EVS 1991-2008
- přístup k datům EVS zajišťuje [GESIS](#)

[Eurobarometer](#) – celoevropský výzkum veřejného mínění, často jsou obsaženy otázky na postoje k EU, ale objevují se i [další aktuální politická témata](#)

- [Eurobarometer 93.1 \(2020\)](#) – spokojenost, důvěra, názory na polit. priority, fungování demokracie, společná politika EU, zařazení levice-pravice,
- [Eurobarometer 82.3 \(2014\)](#) - European citizenship, information on European political matters (QE1 to QE9)
- přístup k vybraným datům zajišťuje [GESIS](#)

Příklad z dat – ISSP 2016 Role vlády

Datový soubor Role vlády (ISSP 2016) - Česká republika

q24.f : Povazuji ...casti v politice.: Kategorie ▾

t1 : T1. Zaznamen...hlavi respondenta: Kategorie ▾

t1 : T1. Zaznamenejte pohlavi respondenta	muz	zena	Celkem
q24.f : Povazuji se za dostatecne kvalifikovaneho k ucasti v politice.			
Rozhodne souhlasim	4,9	2,8	3,8
Souhlasim	19,3	9,9	14,3
Ani souhlasim, ani nesouhlasim	30,4	26,8	28,5
Nesouhlasim	29,7	30,1	29,9
Rozhodne nesouhlasim	15,7	30,3	23,5
Celkem	100,0	100,0	100,0
N=	612	704	1 316

▾ Filtr je zapnutý

Zdroje mezinárodních dat – výzkumy zaměřené výhradně na politické postoje a jednání

- The European Election Studies (EES) – zaměřuje se, s využitím reprezentativních dotazníkových šetření, především na politické chování a postoje Evropanů ve vztahu k volbám do EP (Voter study).

Má ale i další součásti:

- Euromanifesto study
- Elite study 2009
- Media study 2004/2009
 - Data jsou dostupná (v různých režimech) v [datovém archivu institutu GESIS](#)

Zdroje mezinárodních dat – výzkumy zaměřené výhradně na politické postoje a jednání

[Comparative study of electoral systems](#) je iniciativa propojující národní volební studie do integrovaných komparativních datasetů. Ty lze stahovat buď skrze stránky CSES nebo na stránkách [archivu GESIS](#)

Data zachycují více úrovní – kromě individuálního politického jednání obsahují také makrodata o volebních výsledcích a politickém systému dané země

ČR se projektu také zúčastní

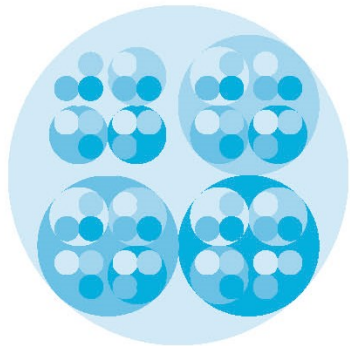
Další sociologické zdroje dat o politice

Téma politiky „prorůstá“ do řady výzkumů. V ČSDA lze nalézt desítky datových souborů, v kterých se objevují otázky na politické preference, důvěru v politiku či politický aktivismus. Výzkumy uvedené níže je tedy potřeba chápat spíše jako příklady než vyčerpávající výčet.

- Exit polls
- Série povolebních výzkumů (sběr dat CVVM)
- Volební výzkumy České televize a Trendy Česka (pro ČT zde sbírá data agentura Kantar)
- Výzkum „Analytici politiky v ústřední státní správě České republiky: praktiky, profesní hodnoty a identita 2013“
- „Výzkum českých politických stran – 2013“
- Série výzkumů Veřejnost/Elity jako aktér modernizace

Další informace o evropských datech týkajících se politického chování lze nalézt na záznamu webinaru organizace CESSDA [Data in Europe: Political Behavior](#)

Děkujeme za pozornost

ČESKÝ
**SOCIÁLNĚVĚDNÍ
DATOVÝ
ARCHIV**

Mgr. Yana Leontiyeva, Ph.D.
Yana.leontiyeva@soc.cas.cz

PhDr. Martin Vávra, Ph.D.
martin.vavra@soc.cas.cz